

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas-utca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
 Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhatszor sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyeg. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A „nyilvántartás”-i cikkek sora után 20 kr. előlege beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középtetca, STEIN J. könyvkereskedése.

Csatározás Papiu Ilarianu röpirata ellen.

I.

(D) Papiu Ilarianu Sándor, ki Erdélyből Oláhországba kiköltözött, s az ottani daco-román pártnak egyik irodalmi hőse lett, kinek nevét egy e lapokban folytatott polemikánk után olvasóink is fogják ismerni, az elmúlt évben egy röpiratot adott ki ezen czim alatt: „Erdély alkotmányos függetlensége.” (L' independantia constitutionale a Transilvanici.)

Ezen munka Erdélybe még akkor, és pedig valószínűleg igen nagy mennyiségben beküldetett, s azt hisszük, hogy az itteni román intelligencia előtt általában ismeretes.

De máskülönb is ismeretesek ezen röpirat eszméi a románok előtt, sőt előttünk is, mert annak főtartalmát az 1861-diki román lapok, s utának lapunk is ugyanazon évi 153-dik s azt követő számaiban közreadta; csak hogy azon hírlapi utánakölés és e röpirat közt fontos különbség van; itt már Papiu ur nemcsak Magyarország Tiszán inneni részét, de plane Bukovinát is annectálni kívánja Erdélyhez, a mint alább látni fogjuk.

Jelentékenysége az utóbbi időben némileg emelkedett azáltal, hogy talán a porosz-osztrák antagonizmus következtében, Neigebaur egykori porosz consul Moldovában e művet némétre fordítá s Boroszlóban közreadta, gazdagítván ezáltal a német irodalmat egy sereg történelmi és jogi hazugsággal, s egy sereg ezeken alapult balfogalommal.

Minden nemzetiségnek van egy központja: a románoké Bukurest, s igen természetes, hogy egy onnan jövő program mindig nyomatékossabbnak tetszhetik, mint a mik a velünk lakó románok közt keletkeznek, kivált miután Papiu ur általán az ottani román nemzeti pártnak a franciaia magas politika élén állókkal összeköttetését hirdetgeti. Ily helyzetben egy ily program ujjmutatás gyanánt tekinthető azon nagyszerű tervek egy ágára nézve, melyeknek végcélja Európa földabroszát újjá alakítani.

Ha e szerint ezen program az erdélyi románok közvéleményébe mélyebb benyomást tett volna, azon éppen nem csodálkoznánk; annál inkább kell méltányolnunk, ha — mint például a tisztán román ajku naszódvidéki feliratban — Erdélynek a magyar anyakirálysággal történelmi és jogi összeköttetését elismerve látjuk. Ez minket azon reménnyel biztat, hogy most, midőn a román nemzetnek alkalma lehet a közös királyság alkotmányosságának ágise alatt fejlődő nemzetiségét s emberi szabadságát kifejteni; most, midőn történelmileg fejlett helyzeténél fogva ezen királyság alkotmányos érzésű népei közt, mint egyik testvér virágozó jölétben megállhat, s azon jogi kapcsolónál fogva, melyek a királyságot az osztrák császársággal összekötik, egy európai nagyhatalmasság erejének biztosítékát bírja ő is a többi testvér népekkel alkotmányos tovább fejlődésünk, s az európai fluctuatiók közti szilárd fenmaradásunkra nézve; most, midőn a közösbirodalom belső nagy kérdései a vég megoldás felé közelednek: megelégszik a román nemzetiség is azon helylyel, melyet számára a dolgok történelmi és jogi fejlődése kijelöl, s nem fog álmodozni oly elérhetlen nagyságról, mely egészen légvárákra van építve.

Azon hely, melyet a román nemzet köztünk, a történelmi fejlődés, a multak közös küzdelme, hazánk és szabadságunk fentartásának közös érdeme alapján elfoglal, s a feudál szellem eltűnése által összes létszámára kiterjesztett jogegyenlősége alapján magára nézve megszilárdíthat és termékenyen tehet; ezen hely most bizonyára az övé, és ha nem is kecsgetti őt oly fényes nagyság itt, a minővel Papiu ur álmodozik, de biztosít annyi nemzeti előhaladást, a mennyit szellemi erejével kifejezhetni képes lesz, és biztosítja a jölét bizonyosságát, melyért nem kell véraldozatot szentelnie, nem kell mostani lételet kockáztatnia, míg a Papiu ur álma nagy felforgatás, nagy véraldozat árán történhetnék meg, mely az oly kicsiny oláh nemzetiséget igen könnyen végkép elsodorhatná.

Gyűlölet nélkül és jóindulattal szólunk e kérdéshez akkor is, midőn Papiu ur egész iratában

temérdek dolgot elferdit, hogy részint hozzánk, részint az erdélyi szászokhoz igazságtalan legyen; megbocsátjuk ezt Papiu ur rajongó nemzeti buzgalmának; mi is szeretjük saját nemzetiségünket, kívánjuk, hogy minél nagyobb, de különösen kívánjuk, hogy minél boldogabb legyen; és igazságtalanok volnánk, ha feltudnók másban a saját nemzetisége mellett buzgalmat, s bár e buzgalom értékét nagyon sokat rontja a történelmi tények falsificatioja, a kicsiny tények nagyozlása, csekély személyek fölmagasztalása; mert kérjük, ki ne nevéne el magát Papiu azon állításán, hogy az orosz hadsereg Jankunak köszönhetik azt, hogy Erdélybe bejöhettek, miután a magyar rebellesek kiverték! Az ily állítások végre odavezetnek, hogy tehát Görgei is Janku előtt tette le a fegyverét.

Janku és Axente eléggé nyugtalanító guerillák voltak Puchner háta mögött, de csak Zalathna és Enyed romjai beszélnek róluk; a magyar forradalmat egyedül és kizárólag az osztrák-orosz egyesült seregek törték meg. Adjuk meg Jankunak a bátorságát azon érdemért, hogy csüggeteg és lehanguolt napokban is össze tudta tartani népét a hegyek közt; de adják meg önök is azt, hogy nagyon csekély nép volt ez szemben azon forradalommal, mely ellen két nagyhatalmasságnak kelle föllépnie.

Mit mondjunk Papiu ur azon állítására, hogy a magyar, székely és szász a három erdélyi terület közt kötött uniót az oláhok ellenében kötötte. Mily képtelen állítás ez, ha el is mőljözzük azt, hogy ezen unioesküt az oláh remesség is mindannyiszor letette, valamint a fundus regius illetékes oláh lakói? Miután ezek letették az esküt, akkor tehát ez csak a pornép ellenében kötött szövetség lehetett volna; de ugyan ki rettegett tőle, mikor az összes székely, magyar és oláh remesség fegyverben állott; midőn az országunk magyar fejedelme volt, midőn a szászoknak hatalmas és erős várai valának; ugyan miért szövetkeztek volna ezek azon szegény pornép ellen, melynek egy puskaesőve alig volt?

De Papiu ur nagyon légből kapott előadást tart ezen unio genesiséről így szólván: „Azon idő óta, hogy a magyarok, s később a szászok Erdélybe jöttek, törekedtek időről időre az ős lakókat, a románokat minden polgári joguktól megfosztani. A románoknak a magyarok, székelyek és szászok ellen 1437-diki szerencsétlen fölkelése után azonnal a magyarok a székelyekkel s szászokkal ünnepelesen összeesküdtek, a román nép teljes megsemmisítésére. Ezen összeesküvés a három nemzet úgy nevezett unioja!”

Mily nevetséges öntetszelgés, avagy mekkora járatlanság hazánk jogtörténelmében! Nem kell ennek meghazudtolására semmi egyéb, mint az, hogy ezen unio, mit Papiu ur az oláhok lázadása miatti azonnali összeesküvésnek nevez, 1631-ben, tehát 26 év hiján éppen kétszáz esztendő múlva köttetett az említett lázadás után. Hogy kétszáz év alatt egy különben is tehetetlen néplázadás miatti félelem váltig kifüstölőghetett a magyarok, székelyek és szászok szívéből, azt nincs miért magyarázatunk.

Az elhíntet téveszme tisztázása végett mondjuk inkább el ezen egyesület rövidindokait, habár a ki csak belepillantott hazánk jogtörténelmébe, igen könnyen felfoghatja ezen nemzetközi unio genesisét, s beláthatja azon indokokat, melyek ezen egyesülést szükségessé tették.

Erdély három ős történelmi területből állott a magyar királyok korában, melyek közül mindenik egymástól független volt és külön autonómiával bírt. E három terület volt: a székely föld, a magyar megyék és a királyföld. Mindhárom terület saját feje által közvetlenül függött a magyar királyi udvartól, s csak is katonai szempontból voltak az egyik terület fejének a magyar vajdának, a más két terület fegyveres népe alárendelve, de politikailag nem, kivéve azon esetet, midőn a vajda egyszersmind székelyek grófja volt, a mi többször megtörtént. Minthogy Erdély nem volt külön ország, hanem a magyar királyságnak három oly helyhatósági területe, a minő volt a Kunság, a turopoljai grófság stb., tehát Erdély ezen területei egymással semmi kebl

összefüggésben sem voltak, Erdélynek, mint országnak külön kormánya nem volt, hanem mint megyék és területek, ezen név alatt: „erdőn tuli részek” (partes transylvanae) kormányoztatott a magyar király és tanácsa által.

Ezen helyzetben mindenik terület a helyhatósági autonómiát élvezte, s elég biztosságot bírt jogainak egymás irányában védelmére nézve a hatalmas magyar királyság erejében. Nem volt így szükség, hogy ezen autonóm területek közt szorosabb kapcsolatok alakuljanak. De mindjárt a separatio után Erdély külön országgá válván, saját fejedelmi udvara több áldozatot követelt a népektől, s hogy fentarthassa hatalmát, zsarnokoskodni kezdett. Az első fejedelem mindjárt felforgatta a székelyek legszentebb egyenlőségi jogait, bevitte e szabad földre a gyalázatos jobbágyiságot, zaklatni kezdék a fejedelmek a szászokat is, és nyirbálni mindenfelől az ország szabadságát. Ekkor jött az egy országgá alakult három terület három főnemzete azon magasztos honpolgári gondolatra, hogy egyesületi népeskünl fogva kötelezzék egymást jogaik kölcsönös védelmére. Részünkről multunk történelmében ennél szebb, testvériesb és szabadelvűbb gondolatot nem látunk. Nem hogy egyik vagy másik nemzetiség elleni liga lett volna ez, de éppen a különböző nemzetiségeknek a kormány tülhatalma, a rossz tanácsadók tanácsainak a fejedelem általi megsemmisítése volt célja e szövetezésnek, mely az addig egymástól külön háztartást vitt, s különállott nemzeteket szent eskü által kötelező egymás jogainak kölcsönös védelmére. Miért kívánta Papiu ur az erdélyi nemzetek e legszebb gondolatát oly igazságtalanul gyanusítani, miért nem mondá inkább azt: ha van a nemzetiségek közt jogegyenlőség, hívjátok fel a románokat, mint negyedik nemzetet e szövetségbe, mert igazságtalanok voltak eddig is iránta, hogy azt nem tették! Ezt értenők és pártolnók.

A szétszórta erőegyesítése, s a jogok együttes védelme volt ez unioak célja; még csak eszébe sem jutott a székelyeknek, magyaroknak, szásznak és oláh nemességnek az oláh, valamint a magyar s más többi pornéptől rettegni s az ellen szövetkezni. Hogy e szövetségben a román csak mint nemes vagy polgár, s nem mint nemzet vett részt, annak oka csak az volt, mert ő ezt soha sem követelte, ő magát mint nemzet soha sem kívánta azon időkben külön érvényesíteni.

Ha az unio a románok elleni szövetkezés lett volna, csak valami említés volna ott a románokról, vagy az ellenökbeni gyűlöletről, midőn a föltételek tisztán körülírják ezen unio célját.

Hat pontból áll az unio feltétele: az első a vallás; a második: a jogosult nemzetek szabadsága; a harmadik: az egyének szabadsága; a negyedik: a városi közösségek szabadsága; az ötödik: az országgyűlésen hozott törvények sérthetlensége; a hatodik: a hamis feladók büntetése kölcsönös biztosítását tárgyalja. Erre esküdünk meg az unio esküjénél fogva, s most midőn a nép felszabadulván, az oláh elem is jelentékeny nemzetté nőtte ki magát, örömet fogadná bizonynyal Erdély más három nemzete őt is e magasztos szövetségbe; de arról jelen korunk nem tehet, ha azon korban a román nemzet nem tudta magát érvényesíteni, holott a sokkal kisebb és gyarmatos szász nemzet ezt kivivé oly területen, hol a románok voltak többségben.

Valóban ha jogfejlődésünk történelmét elemezzük, ha elgondoljuk, hogy az oláh és magyar nemesség soha sem jött egymással legkisebb összeittetésbe, míg a szászokkal többször volt viszályban: nem lehet mást kivonni, mint azt, hogy az oláh nemzetiség soha sem ébredett; mert a magyarokkal oly jól egyetértő oláh nemesség bizonynyal pártolást talált volna magyar testvéreinel.

De azon kornak nemzetiségi törekvései nem voltak. A nemzetiségi eszme alig másfél százados, nem lehet azon idők a mostani közszellem hévmé-
 rőjével mérni meg. Román nemzeti fölkelés soha sem, csak porlázadások voltak, a jobbágyosság eszméje ellen kelt föl a jobbágy nép. Egy oláh nemzeti fölkelésnek élén az oláh nemesség állott volna,

Az oláh nemesség fölkeléséről pedig 1848-ig hallgat a kronika. E legutóbbi mozgalmat már nemzeti-ségi irányúnak kell elismernünk.

Mutasson Papiu ur azon időből, midőn a három nemzetiség eszméje végére megalakult egyetlen okmányt, melyben az oláhság nemzetiségi érvényt követelt volna, és mi elismerjük, hogy a megtagadás által méltánytalanság történt rajtuk; mi ily okmányt nem láttunk soha; azt azonban, hogy az unioinak valami ellenséges vonatkozása lett volna a románokra, egyenesen tagadjuk, és tagadják magának ez unioinak ismeretes és ma is jogilag kötelező pontjai.

Az erd. muzeum évi közgyűlése okmányai.

Pénztárnoki jelentés.

Tisztelt közgyűlés! Az erdélyi muzeumegylet keletkezésének harmadik éve is lefolyván, hiszem: mind az egyet tisztelt tagjai, mind más érdekeltek figyelemmel várják az egyet pénzügyének kimutatását, tudván azt: hogy valamint minden intézetnél, úgy ennél is, a szellemi téren működésnek s a nemes célfelé irányított közelíthetőségnek, fájdalom! egyik főfeltétele a „vagyon és pénz.“ — Mennyire gyarapodott az egyet pénzügye a következő kimutatásban, főbb részletekben elősorolni. — Minthogy pedig az egyet évi számadásai — az egyet közgyűlés határozata értelmében — mindig a polgári év végéig szoktak bezárni, a kapcsolatos egybefüggés tekintetéből, bátor vagyok 1861-ik évi januárius 1-től ezen folyó 1862-ik évként október utolsó napjáig „bevételeket“ és „kiadásokat“ röviden elősorolni, s végre az egyetipénztárjelenállását kimutatni: ugyanis:

I-ször. Az 1861-ik évi januárius 1-ső napján volt az egyetipénztárban: a. Urbéri kötelezvényben, névérték szerint 105,700 pft. b. Nemzeti kölesön kötelezvényben 5,800 pft. c. Alapítványi magány kötelezvényben o. értékben 29,326 ft 36 kr. d. Kiadott kölesről szóló kötelezvényben o. é. 9,850 ft. e. Kézpénz összeg osztr. értékben 4,521 ft 94²/₃ kr. f. Kölesön adott 100 arany, aranyröli kötelezvény. g. Aranypénz, természetben 3 darab arany.

Eze összegekből, az elkölthetetlen alapítvány: 1 Egyes arany 103 darab arany. 2. Osztrák érték szerinti mennyiségben 156,251 ft 36 kr.

II. Az 1861-ik év folyamata alatt begyűlt a pénztárba: 1. Urbéri kötelezvényben névérték szerint 21,250 pft. 2. Nemzeti kölesön kötelezvényben 150 ft. 3. Nemzeti kölesről szóló urbéri kötelezvényben 5,900 ft. 4. A csere alkalmával kész. pénz potlek o. ért. 787 ft. 5. Alapítványról szóló magány kötelezvényben 4,453 ft 15 kr. 6. Kézpénzben beadott alapítvány 465 ft 7. Haynald püspök 6 mmla alapítványa kézpénzben 300 ft 8. Kölesre adott pénzröli kötelezvényben 131,250 ft 9. Kamat, részvény illeték s más bevételek 20,710 ft 21 kr. 10. Alapítvány ajándék 30 db arany. 11. A 100 arany tőke kamatja 6 db arany.

E szerint 1861-nek végéig a bevételek állanak: a. Urbéri kötelezvényben névérték szerint 132,850 pft. b. Nemzeti kölesön kötelezvényben 5,950 ft. c. Alapítványról szóló magány kötelezvényben o. ért. 33,779 ft 51 kr. d. Kiadott kölesről szóló magány kötelezvényben o. ért. 144,100 ft. e. Kézpénzben pedig o. értékben 26,784 ft 15²/₃ kr. f. Kölesön adott 100 arany, aranyröli kötelezvényben. g. Készletben levő természetben 39 db aranyban.

Az elősorolt „bevételek“ összegekből elkölthetetlen alapítvány: 1. aranypénzben 139 db egyes arany. 2. Pénz pedig osztr. érték szerint 129,474 ft 51 kr.

* Minthogy az 1861-nek januárius 1-ső napján az elkölthetetlen alapítvány volt: aa. Aranyban 103 darab arany. bb. Pénzben pedig 156,251 ft 36 kr.

Tehát az év végéig gyarapodott: 1. Arany pénzzel 36 darabbal. 1. Pénzzel pedig 16,223 ft 15 krrak.

A.) Az 1861-ik év folyamata alatt „kiadások“ a következők: u. m. 1. Kölesre adott urbéri kötelezvényben névérték szerint 125,000 pft. 2. 5,900 ftnyi urbéri papírra cseréltetett nemzeti köles. 5,900 pft. 3. Beadott ideiglenesen a „letéti pénztárba“, kamara 4,800 o. ft. 4. Befizetett alapítványokért kiadott magány kötelezvényben 10,700 ft. 5. Igazgatás és kezelésre kiadott 547 ft 77 kr. 6. Állandó berruházásra 1,067 ft 93 kr. 7. Rendszeresített fizetésekre 5,332 ft. 8. Természeti tárra 346 ft 24 kr. 9. Könyvtárra 523 ft 12 kr. 10. Nyomatványokra 613 ft 10 kr. 11. Építésre és igazításokra 19,823 ft 97²/₃ kr. 12. Kertmivelésre 188 ft 90 kr.

Egy 50 flos nemzeti kölesön kötelezvény, oly feltétellel mellét küldetve az egyetnek: „hogy annak fele a nemzeti színházalapa javára adassék;“ ezen fél részért fizetett a színháznak 13. 19 ft 50 kr.

Ezek szerint össze: kiadás 1861-ben a. Urbéri kötelezvényben névérték szerint 125,000 pft. b. Nemzeti kölesön kötelezvényben 5,900 pft. c. Befizetett alapítványokért kiadott mag. kötelezvény. 10,700 ft o. é. d. Kézpénzbeli kiadások összege 24,263 ft 97²/₃ kr.

Ha ezen „kiadásokat“ kivonjuk az ugyaa ez évi már előbb megjelölt „bevételek“ől átmegy az 1862-ik évre a következő:

Pénztári-készlet u. m.

I. Urbéri kötelezvényben névérték szerint 7850 ft. II. Nemzeti kölesön kötelezvényben 50 ft. III. Magány kötelezvényben levő alapítványban o. é. szerint 23,079 ft 51 kr. IV. Kölesön adott pénzröli magány kötelezvényben o. é. 141,100 ft. V. Pénz készletben o. é. 2,521 ft 62²/₃ kr. VI. Kölesről szóló kötelezvényben 100 db. egyes arany. VII. Készletben természetben 39 db arany.

Ezen elősorolt pénztári készlethez gyűlt, az 1862-dik évi januártól október végéig.

A. Urbéri kötelezvényben névérték szerint 9,700 pft. B. Nemzeti kölesön kötelezvényben 50 pft. C. Alapítvány magány kötelezvényben o. é. szerint 1,250 ft. D. A letéti pénztár által visszafizetett kézpénz o. é. 2,100 ft. E. Kézpénzben vásárolt urbéri kötelezvény, névértékben 3,000 pft. F. Kölesre kiadott urb. papírról magány kötelezvényben 10,500 ft o. ért. G. Kamatokban 3,389 ft 87 kr. K. Kölesre kiadott 100 db aranyröli kötelezvény. L. Alapítványul adott 7 db arany természetben. M. Arany kamatba fizetett 6 db arany természetben. N. Kézpénzben vásárolt 56 db arany természetben. (Folytatjuk.)

Kolozsvár, dec. 2. 1862.

„Meleg szeretettel függj a hon nyelvén! mert haza, nemzet és nyelv, három egymástól válnak dolog, s ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog.“ Nem képelek magyar embert, ki a paraisis írójának e szavait ne ismerné; a ki pedig ismeri, az, hiszem, meg vagyok győződve, kitörölhetetlen betűkkel véste fel szívébe épp ugy, mint emlékébe; mert a szív óhajja, hogy fenmaradjunk, értelmünk világánál pedig átlátunk, hogy a magyar — mint magyar csak nyelvvel és nyelvben maradhat fenn. A ki tehát nemzeti nyelvünket akár közvetlenül mint író, akár közvetve mint az irodalom termékeinek terjesztője ismerteti, fejleszt: az igaz, hogy kötelességét teljesíti, de mégis méltó a nemzet hátlárára, vagy legalább is elismerésére.

Ily gondolatok támadtak bennem, midőn közelebből a „rettegi olvasó egyet“ már megvőlt kis könyvtárát megismerltem, és alakulásának történetét meghallottam. Elbeszéltem az egyet alakulásának történetét a maga egyszerűségében, hogy ne láttassam hízolgónek, hanem a munka dicséjé meg a munkát.

Az 1861-dik év vége felé járt. Rettegi lelkész t. Köblös Istvánnak azon gondolat villant meg eszébe, hogy be jó volna e vidék számára egy kis könyvtár alakítani; kétős

ozél lenne az által elérve: segitné az irodalmat és a mi sokkal fontosabb, a vidék értelmiségének nemesebb élvezetek után vágyó lelkét kielégíthetné szellemi tápszerrel. A következő megmutatta, hogy a t. lelkész ur gondolata bizonyos jó teltnek csájra, nem pedig léha mag, miből semmi sem kel ki. A folyó év farsangján t. Köblös ur rendezett két táncestélyt, a melyre a helység és környék értelmiségét a czél felmutatásával hivta meg. A felhívás nem maradt kiálló szó a pusztában, minek bizonyossága az, hogy a két bál — minden költséget leszámítva — eredményezett mintegy ötven forintot o. é. Ez összeggel a t. lelkész ur bejött Kolozsvárra és vásárolt a legjobb és hasznosabb könyvekből vagy 40 kötetig terjedőt. Ezután egy előleges rendszabályt dolgozva, felszólította a helybeli értelmeseb egyéneket a pártolásra, vagy is a részvételre. Hisz hogy mily életrevaló volt az eszme, már csak az is eléggé bizonyítja, hogy csak hamar 21 részvényese lett az egyetnek és nagy bízóséggel közelebből meg is tarthatja az első vagy alakító gyűlést, mihez alap-szabályait értelmében, legalább 24 tag kell.

Nem hallgathatom itt el méltóságos id. gróf Bethlen József ő nagysága családjának ez egyetlánt tanusított buzgó pártolását. A mltos grófi család — ámbár az egyet ő nagyságáék igényeit még most alakulása első éveiben ki nem elégítheti — mégis két részvényt fizet, azonkívül közelebből is néhány becses munkával szaporította az egyet könyvtárát. Ekkora részvét még nagyobb bátorságot öntött a t. lelkész urba, bejött Kolozsvárra és a részvényekből begyűlt pénzen kivált vásárolt még 70 pft áru könyvet kontora. Megemlítve még helybeli könyvárus t. Stein János ur ügyszeretét, ki ez alakuló egyetlet minden tömegesebb vásárlás alkalmával több becses munkával gazdagította: megismertetem a leendő „rettegi olvasó egyet“ keletkezését, s mostani életét. S ezzel el értem volna célomat, mely csak az volt, hogy felmutatva a példát, másokat is haszonsúlra buzditsak; ha nem olvastam volna a „Közöny“ mult hó elején kijött egyik számában egy a birtokosság és főképp a pap ellen intézett cikket: „Egy volt rettegi tanítvány“nak. E váddal szembe fenn leirt soraimra mutatok. Oly egyénel szemben, ki annyira szívén hordja az irodalom terjedését és környezete lelki szomjájának kielégését; oly birtokossággal szemben, mely ama megpendített eszmét ilyen meleg részvéttel karolja fel: ama vádak elvesztik minden erejüket és mint rágalmak szállanak vissza annak írójára.

a + á.

Sz. Udvarhely, nov. 10. 1862.

(Folytatása és vége.)

IV. Kamat és tandíja 1862. október végeig jött be összesen 1697 ft 6 kr. osztrák értékben.

V. Az 1862-dik esztendő október utolsó napjáig az intézet igazgatója által utalványozott összes kiadás teszen o. értékben 1484 ftot és 75 krt.

A fenebbi kimutatások szerint áll tehát az intézet tökéje jelenben a következőképpen: az I. pont szerint 3,260 ft — kr. a II. „ „ „ 5,729 „ 95 „ a III. „ „ „ 2,621 „ 5 „ kamat tökéstitett. 130 „ 5 „ még tökéstitendő. 180 „ 26 „ ezen kívül kamat nélkül van biztosítva 210 „ — „

Összesen: 12,131 ft 31 kr o. ért.

A fenebbi összesen kivált adott az intézetnek Szabadszki József ur még 100 o. e. frtot, egy mindazonáltal, hogy ezen összeg csak is zongoravételre fordíttassék.

Az intézetben jelenleg van egy nevelő 400 o. é. frt évi fizetéssel, egy segédtanító 100 o. é. frt és az énekvezető 163 o. é. frt fizetéssel, ezen kívül az iskola szobáinak tisztítására és fára évenként kell 40 o. é. frt, és 120 o. é. frt a szállásbére.

Tehát az összes évi kiadás teszen 823 oszt. értékű frtot,

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Egy pár paplan régi divat szerint skofium arannyal volt kivarva; a grófnő nagyanyjának kiállítására közüli darabok voltak ezek, melyeket az ábrándos unoka áhítatos tisztelettel őrzött. A tükör szekrény, mely egy szintén régi, de értékes asztalt díszített, értékes kagylókból kirakva; egy pár karszék és egy pamlag, melynek borítéka nagyon el vala rongyolva, fáján a régi fény maradványait elárulta. A használat alatti kések többnyire finom angol készítmények valának s általában minden, a mi e szobában vala, hasonló volt urnőjéhez, ronda, szurkos, elhagyott, de az egykori nagy érték maradványaival.

A szobában található holmik közt egyetlen tárgy volt, a mi gondban és kíméletben részesült: Zováthy András életnagyságu olaj képe, mely gazdagon aranyozott keretbe volt foglalva. Ezt mint házi szentséget őrzé a szegény nő, kinek minden gondolatja férje volt.

Talán ezen előadásból némileg tájékozhatják olvasóink képzeletüket, Zováthy Andrásné mostani sorsára nézve.

A thea-nénike a kandalló előtt ült, hol silány ágbogos fa táplálta a sárgult avarjain végig kigyózó lángu tüzet. A tűz előtt kisdéd csuporban víz főtt, s ha a nő körül széthányt készleten végig tekintünk, e viz

theaöntésre volt szánva, mert a kandalló tűzhelyén rendetlenül szétszórva láthatuk a barna thea levélt, de egy kissé szokatlan környezetben, mert nemcsak czukrot, de fahéj, citromhéj s néhány tojás voltak csoportba gyűjtve, mely kellekeit a theakészítésnek közönségesen nem ismerik ma sem, midőn már a thea élvezete szokottabbá vált s nem is kerül oly nagy költségbe, mint a mult évtizedben, midőn a theaestvék még az aristokratikus körökben is fényűző időtöltésnek tetszettek.

Ezek a reformált thea kellekei, melynek készítéséről Zováthy Andrásnő híres lett azon rövid korszak alatt, midőn férjével nyílt házat tartta a fővárosban.

A kis Frigyes háromlábú törpe kis széken ült s fejét anyja ölébe hajtva, szomorú kifejezéssel függeszté szép kék szeméit a patogót tűzre.

Ily helyzetben valának, midőn udvarukra egy szekér becsörömpölt. E szokatlan zaj magára vonta a grófnő figyelmét.

— Menj gyermekem, tekints ki, ugy tesszik szekér zörgést hallottam. Ki jöhet ide?

Frigyes felszökte kis székerül, kirohant a szobából. Anyja a neszből és mozgásból észrevette, hogy csakugyan látogató érkezett. Félrebb lökte a tűz elől karszékét, a tűzhelyen szétszort thea járulékokat összecsombolyította s így rendbe szedve a mit lehetett, a ház első részében a papirokkal beragadt két ablak közé helyezte s küllalakjában az elrongyolott karszékének megfelelő pamlagon foglalta helyét, kötetét vevén elé, mely szintén elviselnek látszék, mint minden egyéb e szegény nő körül. Azon perczben kopogás hallszék az ajtón, mely jeladás helyettesíté

még azon időben a bejelentést, s kivált faluhelyeken még ma is itt-ott divatoz.

— Szabad — mondá a grófnő — az ismert jelszót s azon perczben kellemes meglepető külsőt fiatal lépett az egyszerű szobába, ki mellett Frigyes kezénfogva és ismerős mosolygással jött, gyermekies örömmel mondván anyjának: „a jó Zováthy Gábor bácsi.“

— Szerenésémnek tartom, hogy a kis Frigyes bemutatott nagysádnak s így felment engem az alul, hogy engedelmet kelljen kérnem, ha minden ajánlat nélkül bátorokodtam tenni tiszteletemet.

— Ezt falum megszokták édes öcsém — szólta a thea-nénike — de atyafiak közt nincs is szükség az ily ezereimonáira. Ismerem önt szép hírből, s nagy szerenésémnek tartom látogatását. Frigyesem szaladj ki, mond a kocsinak fogja ki a lovakat. Nem ígérhetek kényelmet sem kűnn, sem benn; de ugy hiszem, ön nem is azon feltétellel jött látogatásomra. Ismer a világ édes öcsém, ismeri az én eljátszott sorsomat, eljátszott életemet.

— Nem hosszasan kívánok nagysádnak alkalmatlanságára lenni. A szerenése, mely engem a grófnővel öröndetes ismeretségbe hoz, egy szomorú kötelességemen alapszik, melylyel családomnak s nevem becsületének is tartozom.

— Szabadkozok édes öcsém, látom már visszaretent, nemde szegénységemtől s a házam körül elterjedő ronsaságtól? Oh vannak perczek, midőn magamnak is visszatesszik sanyaru életem, pedig higye öcsém, rég bölcseséget teremtek a szükségből; de a gyermekkorban megszokott felfogások s

izlés megmaradnak a szívben. Im ide jutottam az élet viszonyosságai s leginkább gróf Hallayné istentelenségei mián. Sajnálom, hogy ő vérokonka önnök; csak az enyhíti sajnálatomat, hogy családjának földözöb doemona nincs e sátánál. Birtokaim nagyrésztét megvette, de esalfa fogásokkal kijátszván engem, oly ígéretekkel váltá meg pénzkötelezettségeit, melyeknek kezeze nagyrésztben csak az adott szó volt, e legerősebb kötvéllel a becsületes embereknel, de forgalomból kiment pénz a csalóknál. A végszükségek fedezve lettek volna ez adott szó szerint; de látja öcsém, hogy házam bomlott földelzetén átesorog az eső, míg testvérem szétrőlénél ott rohad el a szalma kazal, s ingyenélő cselédei vasvillára könyökölve nézik órákig a napot. A végszámításokból is kijátszott az emberek kegyetlensége, de én csöndesen tűröm sorsomat. Milliokat ver inkább az eső mint engem, s millioknak kell többe nélkülözniök. Nincs az életem sok gondom, csak annyi esöndes órát kívánok végzetemről, a mennyi elég arra, hogy elbujdosott férjem jóléteért s kis fiam jövőéért imádkozhassam. Nő de ön elszomorodik. ... Az oly emberek, kiket a sors lesújt, igen hamar lesznek alanyiasok; csak azt akartam elérni, miképp ismerje át, hogy életem elhagyottságából titkot nem csinálók s találja fel önmagát nálam, mint szegény rokonánál, ki igen örönd ismerettségén. Látja ön, midőn szíve miattam elkomorul, én is végig nézem nemes arcát s egy fájéret lep meg.

(Folytatjuk.)

holott a 12,131 frt 31 kr belső tőkénk évi kamata, mivel annak is egy része öt, és csak is mintegy fele része adhat számlát, a kiadást fedezni nem képes; miért is, hogy a hiány fedeztetessék, s az intézet magának épületet szerezhesen, vagy építhessen — és a tanítók s nevelőkkel kellőleg díjaztatassanak, az intézetnek még ezekre van szüksége. Nem lehet jelenleg is meghálálni azon önzetelen hazafi és emberbaráti önfeláldozást, melyet tekintetes Mártonfi Zsigmond és nagyon tisztelendő Kalapács Imre urak az intézet irányában tanúsítanak, akkor a midőn az első a hetenkénti két órai rajztanításra, a második pedig a vallás tanításra minden díj nélkül ingyen vállalkoztak...

Teljes tisztelettel kérem fel azért hazánk minden rendi lakóit, hogy tekintetbe véve, azon általános szűkséget, melyet székelyföldünk egy „teljesen felszerelt és ellátott nevelőintézetében” érez, siessenek azt filléreikkel enyhíteni! Nem kell, hogy senki megerősítse magát, csak mindenki iparkodjék tehetsége szerint egy pár fillért ide szánni és azt mielőbb elküldeni, s a fillérek a hiányzó ezerek számát bizonyára kifogják töltetni!

Erősen is él bennem a hit, hogy e szent, üdvös cél érdekében szavam nem fog a pusztában elhangzani, hanem mindenki személyválogatás nélkül, ki a nevelés szent ügyéért iránt valamely kis hajlékonyságot érez keblében, örömmel küldendi nemcsak a maga segélyét, de a segédkezésre másokat is ösztönöznék szent és elmulasztathatlan kötelességének ismerendit! És az anyai időszakokon keresztül annyiszor és annyiféleképpen zaklatott édes székely nemzetünk ezt nem csak kérheti, hanem azt méltán meg is várhatja.... Különösen azon fiatalok, kik minden kedvező alkalommal igen szeretik fennlen hirdetni, sőt bizonyítani is székely eredetiségüket!...

Végül intézetünk elvesztett hatalmas pártfogójához a minden ismerőse előtt tiszteletben és szeretetben álló jeles hazánkfiához, a vallásos lélekkel, s öszinte egyenes jellemmel bíró mlgos Isseknevez Adeodát urhoz vagyok bátor és pedig azon kérelemmel fordulni, miszerint méltóztasson magát az írás betűihez szigorúan nem tartani, hanem a mit nagylelkűleg megkezdett, azt buzditóképpen is folytatni kegyeskedjék, hisz Maros-Vásárhely is a székelyföldön van, intézetünk pedig a „Székely-hatolikus” nevet viseli.

Henter János.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A muzeum-egylet választmánya e hó 3-án tartott ülést, melyben mindenek előtt az utóbbi közgyűlés határozatainak teljesedésbe vétele iránt intézkedett. Az egyleti gazda lemondván, a választmány elismerést és köszönetet határozott íratilag nyilvánítani, annak lelkiismeretes működése iránt; a gazdai teendők aprotékos részét a titkárra bízván. A Tunyogi Eötvös-féle kéziratos megismerés tárgyában Sárkány Ferenc és Veszely Károly urak közbenjáróul vállalkozván, a választmány szívesen fogadta ezt, s megbízta a titkár az előlépések megtételére. Az éremgyűjtemény azon részének, mely a könyvtárnok kezén volt, az éremtárhoz átvétele Szeles Dénezs és Kővári László személyében bizottságot küldött ki. A Haynald-díj odaítélését Vass József tanárnak, a választmány rendelkezett, hogy ez összeg az erdélyi köcs. tűz- és jégkármegelőző intézet letéti pénztárában mondassék fel, és a pályadíj nyert értesítették, a választmány azon óhajátának kifejezése mellett, hogy ha e munka gyors kiadása másuttal nem lehetne eszközölhető, az egylet is hajlandó lesz jutányos feltételek mellett annak kiadását elvállalni. A Franzmann-féle lepkegyűjtemény megvizsgálására s annak meg vagy meg nem szerzése körüli véleményadásra bizottság nevezetik ki Berde Áron, Berecz Antal és Kócsi Károly személyében.

— Az erdélyi gazd. egyletnek e hó elején tartott választmányi ülésében, egyföldhitelezet megalapításának kérdése merülvén föl, az egylet elnöke ö nműtsága azon nézetét fejezvé ki, hogy ily intézet megalapításának legfőbb akadályai a telekkönyvek hiánya, ö nműltja indítványára elhatározta a választmány egy okadatolt felirattal megkérni a kormányzást a telekkönyv minél korábbi elkészítése felett intézkedni.

— A magyartűgy kiegyenlítéséről mind élekenben terjed a hír bécsi és pesti körökben, mely gróf Apponyi ö nagyméltóságának Bécsbe utazásával, valamint az államminiszternek ezen célfele gravitálásával, s különösen ö Felsége legmagasb akaratának e részben nyilvánításával egy szerre szárnyal. Ezen hírekkel kapcsolatban Erdélyre nézve is vigasztalóbb hír fut szét, melynek teljesülése talán azon kimerültségnek és apathiának véget vetne, mely az erdélyi magyarok és székelyek szívében csaknem erőt vett. Ezen hírek irányában a „P. Napló” bécsi levelezője következőleg ír: „Hogy a magyar államférfiak hónapok óta egyedüli buzgalommal törekzenek a kiegyenlítés létrehozására, az köztudomású tény, és hogy ezen urak nem szűkölködnek a szükséges befolyásban, azt, egyebek közt, a legújabb kegyelmi tény is tanúsítja. Hogy e kegyelmi tény a kormány nem-magyar tagjainak ellenére éretett volna el, úgy látszik tévedésen alapul; itt legalább azt mondják, hogy ez úgy ö Felsége és Forgách és Pálffy grófok közt döntött el, a nélkül, hogy más valaki megkérdőjelelt volna. Ha e lépés mindazáltal nem fogadtatott mindenütt osztatlan tetszéssel, ennek oka talán abban keresendő, hogy azon miniszterek, kik a birodalom nyugati felének ügyeit intézik, nem voltak idejében oly helyzetben, miszerint a fejedelmi kegyelemnek az összes birodalomra vonatkozó kiterjesztése körül indítványt tehettek volna; ha pedig utólag teszik, az oly szinten tűnhetné fel, miszerint nem egészen önzántukból, hanem ama fényes példa hatására alatt cselekednének. Véleményünk szerint ez nem oly nagy szerencsétlenség; jó példát adni, kétségen kívül nagy érdem, de azért érdem maradna a jó példa követése is. Más hír a szerb vajdaság ügyére vonatkozik, melynek elnapollatása, egyik itteni lap szerint, a jámbor óhajások közé tartoznék. Igen ám, óhajítás is, jámbor is, hanem egyszerűsággal azon jámbor óhajások egyike, miknek teljesülésére is van kilátás. Nem tudjuk, miö terv forgott szűnyegon a vajdasági ügyet ille-

tölleg; azt mondják, hogy nem a Bach-féle külön terület helyreállítás szándékoltatott, hanem csak bizonyos ideiglenes intézkedés, mely utólag a magyar országgyűlés elé terjesztetett volna — helyeslés vagy módosítás végett. Ezen intézkedés, minden valószínűség szerint, a miniszterek többsége által pártoltatott volna, míg a kisebbség — élén a magyar főkanzellár — semmi bármily csekélyszertű lépést nem akart tétetni ez ügyben a magyar országgyűlés előleges megkérdése nélkül. Ha jól vagyunk értesülve, most a többség maga mondott volna le — legalább egy időre — eredeti szándékáról, Forgách gróf azon nézetéhez csatlakozván, miszerint minden lépés e tárgyban most korszerűtlen. Sőt — bár tudom, hogy a démenti záporoként hulland szegény fejre — azt sem hallgathatom el, miszerint az erdélyi országgyűlés közel egybehívásáról szóló híreket nem akarják itt „für baare Münze nehen.” Hozzá teszik, miszerint ez ügy körül nem régen élénk szóbeli eszmecsere folyt az erdélyi kanzellár és Erdély egyik legjelese egyházfeljedelmek közt, mely az ügynek újabb írt megfontolásra szolgálta volna okot. Az erdélyi kanzellária mindeddig karöltve járt az államminiszteriummal, és ha igaz, hogy ez utóbbi ösztönösen ismeri el a magyar ügy minél előbbi kiegyenlítésének szűkséges voltát, akkor valószínű, hogy ez visszahatással leend az erdélyi dolgokra is.

— A kir. főkörmányszék körirattal tudatja, hogy az 1862/3. katonai éven átvonuló katonaság számára kiszolgáltatandó illeték megtérítési díja Erdélyre nézve 9 1/2 krra határozatott.

— A „Wanderer” a bankkérdésben írja: miképp a legkedvezőbb esetben, ha t. i. a bankkalki szerződés megkötöttetik is, az 1864 dik évi államszűkségek fedezése ismét szűnyegre jöved, s már akkor nem lesz senki, ki ne kívánna, hogy a febr. 26-iki alkotmány 13-ik §-a a birodalomnak egy országára se alkalmazassék. Ennélfogva azt hiszi, hogy a magyar országgyűlésnek megtartatása az államminiszter urnak csakugy szíven fekdűhetik, mint a magyar főkanzellárnak; mire, egyik jelenség az is, hogy a Vojvodina visszaállítása, mi a kiegyezkedést újra hátráltatná, darab időre felfüggesztetett. Valami bész programot a kiegyezkedésre a „Wanderer” sen tart lebeszárásnak mindaddig, míg a főpontokra nézve a kormánykörökben véleménykülönbségek mutatkoznak; de arról meg van győződve, hogy a magyar conservatív párt már ismert hazafiságánál fogva utolsó lenne, mely ily jelszót: „hajtani” vagy „törni” választana magának; valamint az s teljesen alaptalan, mintha az államminiszterium akadályozná a kiegyezkedést.

— Nem rég említettük volt, hogy Lasser minister urnál tanácskozmány volt a magyar kérdést illetőleg s a minister ur közbenjárás vállalt volna el collegáinál. A „S-ny” jól értesült bécsi levelezője e híre vonatkozólag azt jegyzi meg, hogy Lasser minister ur egy részt igen szépen megköszönné, ha neki valaki oly, re nézve exotikus ügyet, mint a magyar nyakába, vetne; más részt pedig azon bizonyos magyar előkelő urak, a tulterhet ministert bizonyára megkímélnék ily áldozattételtől. — A szerb vajdaság ügyére nézve pedig azt írja lev., hogy az sem eldávte, sem felüggesztve nincs, hanem egyszerűen nyugszik — Azon híre nézve pedig, hogy Erdélyben román congressus lenne összehívandó, melynek politikai feladata lenne, azt jegyzi meg, hogy sem román congressus, sem ennek politikai foglalkozásáról nem volt eddigé szó; anyai azonban hallatszik, hogy a román patriarhatos haladásokat tett stb. — A magyar-óvári gazda képezdének nemzeti intézeté alakulása felőli hírt illetőleg pedig szeretné lev., ha a „S. Cor.” mely e hírt hozta, biztosabb és bővebb adatokat nyújtaná, azaz más szóval ez úgy sincs még az óhajott teljesülés stadiumán. Általában úgy látszik, hogy ezek, a „jól értesült” körökből kirepült bécsi hírek, nagyon is kérsz természetiek, egy, két napig élnek s aztán a „jobbán értesültek” szépen eltemetik!

— A több levelezőinktől dícsért zongoraművészö Becker k. a városunkba megérkezett, s a jövő hétfőn adandja a színházban első hangversenyt.

— (Necrológ.) Egy jó hazafival s derék családtyával iamét kevesebb. Várad Pásztohi Albert folyó hó 11-én délután 2 órakor, hosszas betegeskedés után jobb létre költözött. Pórai e hó 13-án d. n. 3 órakor fogtak a helybeli sírkertbe elhelyeztetni. Béke poraira!

— Az oláh kormány egy Oroszországból érkező 500 ládányi fegyverszállítmányt fedezett fel, s azt az angol és osztrák konzulok kérésére lefoglaltatta. A szerb kormány a fegyvereket magáénak vallotta, és azt állítá, hogy az seregének fűlszerelésére rendeltetett. Bukarestből táviratozzák, hogy a török kormány tiltakozni akar a Dunafejedelemségekben levő rendkívüli fegyver raktaarak ellen. Nem is esoda, mert már most is anyai a fegyver magában Szerbiában is, hogy háromszor föl lehetne vele szerelni a Dunafejedelemségek összes katonaságát, s így könnyen magára vonhatá a török kormány figyelmét. A lefoglalt fegyverszállítmány mégis kiadatott a szerb kormánynak.

POLITIKAI HÍREK.

ANGOLORSZÁG. London. dec. 3. A „Times” Ratazzi bukásáról elmélkedvén megjegyzi, hogy Ratazzi nem azért bukott el, mintha a középszerű államférfiak közé tartoznék, hanem mivel Olaszországnak oly kormányra van szűksége, a mely képes legyen a jelen óriási viharral megküzdni. Rómát illetőleg, a „Times” szerint, az olaszoknak nem sok okuk van elégtelenségre. Olaszországnak eddig is a legtöbb bajt az okozta, hogy igen mohón járt el a csatolt részek beolvadásában. Legalább három év kell, a míg a királyság közigazgatási és katonai ügyei rendbe jönnek. Nápoly és Szicília kibékítésére még több. Ugyde mi 5—10 év egy nemzet életében.

Palmerston lord egy nála tisztelt görög küldöttséghez a következő biztató szavakat intézte: „Menjenek vissza Athenbe, és mondják meg honfitársaiknak, hogy Anglia soha sem fogja elfeledni Görögországnak jelen magatartását. Anglia nemokára be fogja bizonyítani, hogy azokat, kik hozzá hívek, megtudja jutalmazni.” Trikipuri a küldöttség

vezére, reményét fejezte ki, hogy Anglia, elengedi Görögország adósságát, melyet rajta követelni joga van.

Liverpoolban a gűsűök meetinget tartottak, a melyben kimondották, hogy Görögország boldogságát egyedül Alfréd herceg megválasztásában kell keresni. Rodokanachi a többiek közt így szónokolt: „Midőn angol herceget választunk, nem arra számítunk, hogy Anglia bennünket határaink kiterjesztésében segítsen; mi csak erkölcsi segélyt akarunk igénybe venni önkormányzásunk megalapítása czájából.” Egy más szónok így végzi: „Sokáig éljen Alfréd herceg, sokáig éljen a béke!” Strattuli archimandrita Angolországról, mint a béke legjobb barátjáról és Palmerstonról, mint öszinte philhellénről beszélt. A meeting végén a királynő, Alfréd herceg, a királyi család, Palmerston lord s a görögországi ideiglenes kormány megjeleneztek.

Bloomfield lordot a bécsi angol követet hivatalosan értesítették, hogy Angolország Alfréd herceg kijelölésétéét visszavonta.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, dec. 7. A császár, császárné és a császári herceg tegnap érkeztek meg Compiègneből a fővárosba. A császárné a munkások javára önzetetlen intézetet alapított, s e czélra 40,000 frankot írt alá. Ma volt az új boulevard felszentelése. A császárt fényesen fogadták. A császárné is jelen volt az ünnepélyen. Semmi kellemetlen eset nem történt; habár a közbir összecsesztésekről s a legkalandosabb merények tervezéséről beszélt, a rendőrágy nagy tevékenységet fejtett ki, s egész Páris nem kis aggodalommal várta a mai napot. A „France” írja, hogy a császár a praefectus beszédére, a melyben a nép érdekeiről szólt, azt felelte, hogy Hortense királynő boulevardjainak Lenoir Richard nevét fogja adni, a ki egyszerű munkásból Európa egyik legkiválóbb iparférfiává lett. A császárné által a munkások javára alapított köcsön-intézetéről szólna, megjegyzi, hogy ez meghazudtolja azt az állítást, mintha csak a gazdagoknak volna hite.

Baszélik, hogy a római követnek Latour d' Auvergne hercegnek elutazása előtt Rómában még alkudozást fognak megkísérteni, a melynek czélja, rábírní a pápát, hogy III. Napoleont koronázza meg.

OLASZORSZÁG. Turin, dec. 8. A ministerium alakításáról a következő távsügönyeink vannak: A király Fariní bízta meg az új ministerium alakításával. Fariní érkezett Minghettivel, Peruzzival, Buoncompagnival és Spaventával, a parlamenti törödek vezetőivel, a ministerium összeállítása felett. Az „Opinione” szerint Fariní Pasoliní gróffal egy új ministerium alakítására egyesült; Minghetti és Peruzzi hosszasan beszélgettek a királlyal. A „Gazetta di Torino” mondja: Jelenhetjük, hogy a miniserválság befejeztetett. A ministerium tagjai már megállapiták. Biztosan említhetők a következő nevek: Pasoliní, Minghetti, Peruzzi, Cassinis, Menabrea, Pettiti. Fariní maga az elnökséget veszi át; Pasoliní a külügyet, Peruzzi a belügyet, Minghetti a pénzügyet, Menabrea a közmunkát, Rovere a hadügyet, Pisanelli az igazságügyet, Amari az oktatástügyet és Ricci a tengerészetet. Maana a földmívelési tárczát nem fogadja el. Spaventa belügyi titkár lett. Az „Italia” szerint Fariní ministerelnök lesz tárcza nélkül. Peruzzi belügy, Cassinis igazságügy, Menabrea közmunkák, Longo tengerészet és Audinot kereskedelmi ügy minisere. Pettiti nem fogadja el az ajánlatot, della Rovere választát még várják. Állítják, hogy Pasoliní a külügyi tárczát nem fogadja el. A holnapi hivatalos lap valószínűleg közölni fogja a végleges ministeri névjegyzéket.

Fariní az új ministerelnök politikai jellemzésére azt írja, hogy ö már 1859 i novemberben Garibaldi hadározott ellenesége gyanánt tünette ki magát, a midőn Fanti tábornokkal kezelt fogva, Napoleon egyenes parancsára, felszaltta ama csapatot, a melylyel Garibaldi Romagna déli határszélén állott s a Markátak fenyegette; abból sok tisztet fogolylyá tett, s a parancsnokot kényszerítette a magán életbe visszavonulni. Ö volt a ki 1860 nyarán Napoleon császárnak udvarolt, a midőn ez újon szerzett departamentjeit beutazta.

Sartiges gróf az új franciaia követ, megbízó iratának átnyújtásakor következő beszédet tartott: „Sire! A császár bizalma által arra levén hivatva, hogy kormányát felségednél képviseljem, kellemes kötelességem kijelenteni azon öszinte és változatlan rokonszenvet, melyet felséges uralkodóm felséged és Olaszország irányában táplál. En igyekezni fogok megfelelni az ö szándékainak, midőn a Francia- és Olaszország közötti fennálló jó viszonyokat fentartom. Van szerencsem a királynak hitelesítő iratomat átnyújtani, mely által ö felsége a francziák császára, engem magas személye mellett rendkívüli követül és meghatalmazott miniserül nevez ki.” A király örmöt fejezte ki a császár rokonszenve fölött, hozzátévé, hogy a követ ur személyes tulajdonai kezességül szolgálnak arra, hogy a két ország közötti viszonyok ezután is megtartandják bizalmas természetüket.

Rómából írják a „Temps”-nak: Mióta Lallemand kezeli ideiglenesen a franciaia követségügyeit, nagyon ösökkent azon olaszok reménye, a kik Rómát Olaszország fővárosává hitték tehetni. Mig Lavalette és Grammont az egységre törekvő olaszok irányában némi kedvezést mutattak külülleg, a mostani követ egy szót se szól már kibékülésről, hanem egész nyíltan így beszél a Vaticanhoz: „Nincs mitől félhetek, a ti birtoktok biztosítva van, s ha a kívánt reformokat megadjátok, ki tudja, hol állapodnék meg bizonyos körülmények előfordultával az én kormányom jóakarata?” A mostani franciaia diplomácia hangja valóban oly bizalmat ébreszt, hogy a Vaticanban komolyan kezdenek gondolkodni azon reformok megadásáról, a melyeket az előbbi követek idejében oly szárazon visszautasítottak. Több bihornok ajánlja ezen eljárást, s a franciaia főpapság közül főképp az orleansi püspök pártolja azt hathatósan. S hogy a római udvar valóban engedékenységre bírassék, nem kell hozzá más mint az, hogy Drouyn de Lhuys olyformán indítsa meg a dolgot, hogy ne csak meggyújtató legyen, hanem reményt is nyújtson a restaurációhoz azon esetre, ha az olasz ügyekre nézve Nápolyban katastropha következnék be. Az azonban kétséges, hogy a római udvar tegye az első lépést a kérdéses reformok megadása iránt. Antonelli azt tanácsolja, hogy várni kell, míg a restaurációra nézve is jótállanak,

mint a status quo-ra nézve. Hanem a mérleg az engedés felé hajlik, a mit nagyrészen a francia főpapságnak tulajdoníthat. Nem volna tehát egészen váratlan, ha rövid idő múlva egy motu proprio kiegyeztetné az 1850-53 ki reformokat. De ezek a reformok kétsésgelvényen nagyon korlátozott fogadásra lenni, a bátran föl lehetni, hogy a rómaiakat ki nem elégítene, habár tanácskozó gyűlés behozataláig, a francia polgári törvény alkalmazásáig stb. terjesztetnének is ki, a mi pedig nem igen valószínű. A lakosság a papi kormány ellen fogna örökös kifogásokat tenni, e részben pedig nem remélhetni a curiától javításokat.

Hogy a szentségének saját hadseregében is milyen szellem uralkodik, mutatja a következő napirend, a melyet Merode bibirnek bocsátott ki: „A pápai hadsereg néhány tagja, magasállású személyek fölötti megdöbbenéssel és kárhözvétel nélkül nyilatkozatokkal vádolják. A hadügyminiszternek kötelessége kijelenteni, hogyha e vádak alaposak, a szentségének roszlását nagy mértékben fel fogják ébresztetni; azon katonák, kikre e vád bebizonyosodnék, a legkövetlenebb roszlásnak tennék ki magukat. A hadügyminiszter emlékeztet bízva, hogy a katonai fegyverem előtt a politikai nézetek nyilvánulásának a pápai hadseregben különösen hátráltatni kell szorítani. A keresztényesség közös atyjának függetlensége és souverainitása a legszembetűnőbb, mely a pápai hadsereg tagjait lelkesebbé teszi. Ez mindenki nézete is; mindenki tartozkodjék tehát még csak a szinétől is oly dolgoknak, melyek őszinteségét kétségbevonhatják.

NÉMETORSZÁG. Berlin, dec. 9. A hivatalos értesítő írja: Itzenplitz a gazdasági miniszerstől fölmentetett, a kereskedelmi miniszerre nevezetett ki. Selchow, gazdasági miniszer lett; Jagow a belügyésztől fölmentetett s Brandenburg tartomány főelnöke lett, Eulenburg gróf pedig belügyminiszerre nevezetett ki.

Kassel, dec. 5. A mai rendi ülésben terjesztetett elő a költségvetési javaslat, a kormányának egy terjedelmes nyilatkozata kíséretében. E szerint a kamarának felosztása előtt nyilvánítt kívánata teljesítve volna. Ugye ama kívánatot indokolásában ki volt fejtve, hogy a rendi gyűlés összejövetele után megszűnt, az addigi adószedés szükségessége a további ideiglenes folytatása, a pénzügyi törvény megállapításáig, csak az országgyűlés beiegyezésével történhetné. E nézetet az alkotmánybizottság is pártolta, a kormány azonban határozottan ellenzi s azt állítja, hogy az adónak a folyó évi jun. 21-ől kelt fejedelmi kibocsátvány alapján lehet és kell továbbra is felhajtani. Ha a kormány megmarad e nézete mellett: ime egy újabb összeültetés kezdete!

GÖRÖGORSZÁG. Athene, dec. 5. Az általános szavazás megkezdődött. Eddig 2,500 szavazat adatott be kivétel nélkül mind Alfréd herceg mellett. A nevezett herceg megválasztása bizonyosnak tekinthető. A kormány 6 millió drachma kölcsönt vett fel.

A „Morn. Post.“-nak írják, hogy egy atheni klub arra az esetre, ha Anglia az 1830-i szerződés fentartása tekintetéből Alfréd herceg megválasztását el nem fogadná: Derby fiát, Stanley lordot fogja görög királyjelöltül ajánlani.

SZERBIA. Belgrád, dec. 3. Az „Agr. Ztg.“-nak írják, hogy a moldva-oláhországi sokat emlegetett fegyverszállítmányt a szerb kormány magának mondja s kiadatását követeli, holott az idézett lap szerint, van már Szerbiában annyi fegyver, hogy három szerb hadsereget is fel lehetne velük fegyverkezni. Ugyan e lap nyugtalanító híreket kapott Belgrádból, melyek kitörő felbuzdulást s forradalmat s törzsléti szándékról szállongnak; a nép hangulatát Törökország irányában nagyon ingerültnek mondják, minek oka kiváltképpen az, hogy a szabási és szendrői erődök rendes katonasággal láttattak el, a belgrádi őrség is tetemesen szaporították s ugyanezen várakba sok hadiszor szállították. Az is megemlíti, hogy egy orosz lobogó alatt Szerbia számára hadiszorokkal rakodott hajót Viddinél lefoglaltak az ott állomásozó török hadihajók.

MOLDVA-OLÁHFEJEDLEMSÉG. Bukarest, dec. 7. A letartoztatott fegyverszállítmány a szerb. fejedelem tulajdonának van elismerve; a lefoglalást az oláh kormány megtagadja, s a szállítmányt kiadja a tulajdonosnak. A porta tiltakozni akar a nagy hatalmaknál a dunai fejedelemségekben levő nagy fegyverraktárak ellen.

AMERIKA. Uj-York, nov. 27. A Mississippi megnyitására irányzott szövetségi expedíció 40,000 emberből áll és 40 ágyúszázból. A déliek a hudsoni öblöt megerősítették. Mississippi államra Lincoln az elkobzási rendeletet érvényben levőnek nyilváníttotta. A francziák dec. elején Orizaba ellen fognak nyomulni. A diplomáciai tesztet tiltakozása dacára Juarez az idegenek elűzéséhez ragaszkodik. Az uj-yorki lapok azt kívánják, hogy Lincoln közbenjárását ajánlja föl Mexiko és Franciaország között. A lapok az Észak és Dél közötti kiggyenlítésről ingerült hangon emlékeznek; szerintük Angliát és Franciaországot önző célok vezetik. Oroszország politikájáról kedvezőleg ítélnék.

Ujabbak. Bécs, dec. 8. A „P. Ll.“-nak írják, hogy az erdélyi megyei bizottságok feliratait az udv. kancelláriában már eléterjesztették; sőt a válaszjavaslat is készen van s a Felső felsége legmagasb intézkedése alá felterjesztve. Tartalma az a mit levelező előre megjósolt: legkisebb ingadozás sem nyilvánul benne s a tett intézkedések szigorúan igazoltatnak. Azt hiszik, hogy a Felső felsége válaszeirata még e hó folytán meg fog jelenni. Akkor az ideiglenes bizottságok ismét összehívhatók, hogy a legfelsőbb választ meghallgassák s maguktartását az ideiglenes utasításon alapuló jogok gyakorlatában való további részvételre néve megállapítsák. A még eddig össze nem hívott megyei bizottságok összehívására a kolozsvári kir. kormányzók fogja rövid időn a napot kitűzni. Ugyanazon levelező írja, hogy a 20-30 román egyénnek felsőbb nemesi rendbe emeléséről Bécsben semmit sem tudnak. E hír valószínűtlensége mellett ev. ugyanazon okokat hozza fel, a melyek közelebbi főcikkünkben lehető tüzetességgel fejtegetve voltak.

Berlin, dec. 9. A mai „Sternztg.“ következő tartalmú kir. kéziratot közöl: „Jövő martiusban ötven éve lesz, hogy atyám felhívása következtében, a porosz nép fegyvert fogott a szabadságháború nagy küzdelmére. Illőnek tartom, hogy a had-

sereg dicső tetteinek kezdetére való visszaemlékezés, a mely tettek amaz időszakot a porosz történelem fénypontjává tették, a honvédség felállításának évnapján megünnepelessék. De a jövő februáriusban száz éve lesz, hogy a hét éves háború a Lubertsburgi dicső békekötés által befejeztetett; oly esemény, a mely Poroszország nagyhatalmi állását amaz időszakban szilárdul megalapította s a melyért az isteni gondviselésnek ma is hálaal tartozunk. Felhívom az államminiszteriumot, hogy a rendezendő ünnepélyekről javaslatot készítsen. (Aláírva: Vilmos.)

Kassel, dec. 9. A mai rendi ülésben a pénzügyi választmány indítványára meghatározták, felkérni a kormányt, hogy mielőbb javaslatot terjesztessen elő, az adó további felhajtására nézve. Az országgyűlési biztos, a jogkérdés szempontjából, hivatkozik adott nyilatkozatára; azonban azt hiszi, hogy a kormány komolyan megfontolandja a célszerűség kérdését. A nemzetgazdasági választmány egyhangúlag a porosz-francia kereskedelmi szerződés helyeslését indítványozza.

Turin, dec. 9. A hivatalos lap még nem jelenti az új kabinet megalakulását. Mindamellett Farini, Peruzzi, Menabrea és Minghetti letették az esküt. Rovere, Manna, Amari és Ricci megérkezését várják Turinba. Pasolini és Cassinis nem vállalkoztak. Farini a kül-, Pasinelli az igazságügyi tárczát veendő át.

Turin, dec. 10. A miniszterium megalakult; Pasolini a külügyi tárczát elfogadta; a többi miniszterek nevei tudva vannak.

London, dec. 10. A mai „Morning Post“ írja: A védhatalmak, Görögországra nézve, az 1830-i jegyzőkönyvet egyértelműleg kötelező erejűnek nyilvánítták és Ferdinánd portugali királyt, mint görög trónjelöltet támogatandják; mibe Görögország is lehetőleg bele fog egyezni.

Gabonaár Kolozsvárt Decemb. 11-én 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 frt 55 kr. Elegybúza 2 frt 80 kr. Rozs 1 frt 90 kr. Árpa 1 frt 30 kr. Zab 1 frt — kr. Török-búza 1 frt 60 kr. Pityóka — frt 85 kr. Marhahús 11 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

December 12-én: Nemzeti kölesön 81.95, 5%, Metalliques 72.35. Bank-részvény 807.—. Hitel-részvény 222.50. Váltó Londonra 118.90. Ezüst 117.50. Arany 5.63.

December 9-én: Urbéri kárpótási kötvény: Magyar országi 72.25. Erdélyi 69.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

1684. 1862.

Haszonbér árverési hirdetmény.

Kolozsvár sz. királyi város Nemes közönségének piaci szemét- és vásár-vám vételi joga, a bel-piacon levő vámbáz helyiséggel együtt a közeledő 1863-ik évi január 1-től 1865-ik év december 31-ig három egymásután következő évekre terjedőleg a város-házánál folyó december hó 22-én egy délelőtt, mint délutáni hivatalos órákban tartandó közárverés utján a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog adni.

Bérvágók oly figyelemzettel hivatalnak föl irt árverésen megjelenni, miszerint a fölkiáltási 6000 frt. o. ért. összegnek 10 százdtóljával és a haszonbéri szerződésből kifolyó kötelezettségek teljesítésére a biztosításra szükséges képesegüket tanúsító hiteles bizonyítványokkal legyenek ellátva.

A haszonbéri feltételek és vám-tariffa megtekinthetők városházánál a gazdai irodában, (földszint 13 sz. alatt), de az árverezés kezdete előtt is közbeocsátatnak.

Sz. királyi Kolozsvár város tanácsa 1862 évi december 10-én tartott üléséből.

1091. 1862.

Hirdetmény.

A sz. ujvári orsz. fegyintézetnek az intézet város felőli közfalában fekvő mészárszéke és a Szamos jobb partján fekvő vágóhidja az ahhoz tartozó kellekkel együtt a jövő 1863-ik polgári évre haszonbérbe lesz adandó.

Melynek ötletéből a felséges kir. fő kormányzásoknak folyó hó 2-ről 28024 sz. alatt kelt rendelet következtében folyó december hó 29-én reggeli 10 órakor a fegyintézet hivatalos irodájában nyilvános árverezés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók ezennel meghívattak.

Kikiáltó ára a haszonbérbe adandó mészárszéknek 700 osztr. értékű forint, — bánatpénzül a kikiáltó árnak 10%-ja teendő le.

E vállalkozásra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet irodájában, a szokott hivatalos órák alatt bár mikor megtekinthetők.

Az országos fegyintézet igazgatósága, Szamosujvárt, december 9-én 1862.

Molnár, várnagy.

28748. 1862.

Pályázati hirdetmény.

Ő császári s apostoli királyi Felső folyó és szentandrás hó 17-én kelt legfelsőbb kegyelmes királyi határozatánál fogva e nagy-fejedelemségben, Dézsen, Tordán Nagy-Eenyeden, Maros-Vásárhelyt, Csik-Szeredán és Déván két évre újonnan felállítandó hat barom orvosi hivatalnak 300 frt. (háromszáz o. é. forint) évi fizetés és a díj osztályok 12-ik rangfokozatába leendő besorolás, melletti szervezését legkegyelmesebben megrendelni méltó-

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

latván, ezeknek bétöltésére a pályázat ezennel oly figyelemzettel hirdettetik ki, hogy az ezen hivatalok valamelyikét elnyerni kívánók barom orvosi okleveleikkel, mint szinte a bázai nyelvek ismerete és más készségeket az igazoló okmányokkal támogatott kérelmeiket legkésőbb a jövő 1863-ik év január hó végéig ezen kir. fő-kormányzásokhoz beadni el ne mulasszák.

Az erdélyi kir. fő-kormányzástól, Kolozsvárt, az 1862-ik év karácson hó 4-ső napján.

NEW HIVATALOS.

(762)

(1-5)

(759)

(1-3)

Közhíes és mell-fajás ellen esmert hasznú Drescher és Fischer féle mainzi gyártmányu valódi

RETEKCUKORKÁK

egyedüli raktára

Kolozsvárt Karvázy Józsefnél.

(76)

(1-3)

Eladó jószág.

Borsán, Kolozsvártól 3 óra távolságra eladó egy 236 hold szántó, kaszálóból álló jószág, hozzá tartozó jókárban levő 3 kövi malommal és koresoma joggal. Értekezhetni helyi tulajdonos b. Bánfi Lászlóval.

(754)

Jószág eladás.

Méltóságos gr. Pejacevich Márkné, szül. gr. Bethlen Hermína urasszonyának akár sz. zalaknai, akár m. szilvási jószágai örökáron eladó. Az első fekszik Felső-fehér megyében, N.-Szeben, Erzsébethváros és Medgyeszhez közel; a második Kolozs megyében a mezősegen, a Kolozsvárt Sz. Régenel összekötő országos utvonallal. Értekezhetni s vásárt megköthetni jószág-igazgató Demeter Károlynál Kolozsvárt, b. királyutca 22-ik sz. a.

(755)

Eladó birtok.

Kolozs megyében Aranykúton, van egy kis birtok, mely áll 115 hold szántóból, 36 hold kaszálóból, 11 hold legelő, 10 hold erdőből 1 1/2 hold udvarterületből, csűr és egy paraszt házzal; örök áron eladó vagy meghatározott időre is bizonyos summa pénzbe biztosítékul, kamat fejébe általadandó. Értekezhetni Dióson, tulajdonos Nagy Sándorral.